

היום נלמד בעזרת ה'

עבודה זרה דף לג

(בעמוד הקודם)

למדנו במשנה - ההולכין לתרפות אסורין לשאת ולתת עמהם: ההולכים לבית עבודה זרה, אסור לעשות איתם מקח וממכר, אבל החוזרים משם מותר.

אמר שמואל: גוי שהולך ל'תרפות', דוקא בדרך הלך לשם אסור לעשות איתו מקח וממכר, מחשש שמא הוא ילך ויודה לע"ז על העיסקה המוצלחת שעשה. אבל כשהוא חוזר משם מותר, משום שהוא כבר היה שם ואין חשש שהוא יודה לע"ז. אבל יהודי שהולך ל'תרפות' כדי לעבוד ע"ז, להיפך, בהלך מותר לעשות איתו עסקים כי יתכן והוא יחזור בו ולא יעבוד. אבל בחזור אסור, בגלל שיהודי שנתפס לע"ז הוא קשור בה מאד והוא ילך בחזרה להודות לה על העיסקה המוצלחת שעשה.

קושיא: והתניא ישראל ההולך לתרפות בין **בהליכה** בין **בחזרה אסור!** תירוץ: אמר **רב אשי:** שם מדובר ביהודי מומר, שאין סיכוי שהוא יחזור בו ולא ילך לע"ז. אבל יהודי שאינו מומר אנו מקוים שהוא יחזור בו ולא ילך.

ת"ר עובד כוכבים ההולך ליריד: גוי שהולך ל'יריד' שמוכרים בו ע"ז ואביזרים שלה, אבל הגוי הזה לא הולך לשם כדי לעבוד ע"ז אלא לצורך עשיית מסחר (דהיינו שהגוי הזה לא עובד את הע"ז הזו בכלל ריטב"א). מותר לעשות איתו משא ומתן בין בהליכתו לשם ובין בחזרתו משם. אבל יהודי שהולך ליריד, מותר לעשות איתו משא ומתן רק בהלך ולא בחזור.

קושיא: מאי שנא ישראל וכו': מדוע ביהודי אנו אוסרים לעשות איתו משא ומתן בחזור, בגלל שאנו חוששים שהוא מכר שם עבודה זרה, והכסף שהוא קיבל תמורתה אסור בהנאה, ויש חשש שאת הכסף הזה הוא יעביר אלינו. אם כן גם בגוי נחשוש לכך!

אלא עובד כוכבים אמרינן וכו': אלא בהכרח שאנו אומרים שהגוי מכר גלימה וחמור ולא ע"ז, ולכן אין חשש בכסף שברשותו. אם כן גם ביהודי נאמר כן. וחוזרת הקושיא מדוע אנו אוסרים ביהודי? תירוץ: אי איתא דהוה ליה, הכא הוה מזבין ליה: אם ליהודי היה חמור וגלימה, הוא היה מוכר אותם כאן ולא נוסע עד היריד. אלא בהכרח שהיתה לו ע"ז שהוא לא יכל למכור אותה כאן. (מה שאין כן הגוי, שמעונין לראות את השבח של אותה ע"ז שלשמה עושים את היריד. ריטב"א).

למדנו במשנה - והבאין מותרין: גויים החוזרים מבית התרפות מותר לעשות איתם מסחר.

ארשב"ל לא שנו: דוקא כשהם חוזרים כיחידים, אבל אם הוא חוזרים בקבוצות עדיין יש לחשוש שמא הם יחזרו להודות לע"ז.

למדנו במשנה - נודות העובדי כוכבים וקנקניהם: נודות העשויים מעור, וקנקנים העשויים מחרס, שהיה בהם יין של גוי בעבר, והכניס בהם היהודי יין כשר במקומם, היין אסור. משום שהכלים בלעו את היין נסך' של הגוי והם חוזרים ופולטים אותו לתוך היין של היהודי.

ת"ר נודות העובדי כוכבים: נודות של עור של גויים, אם הם 'גרודים' (= לא מצופים בזפת) וגם חדשים, מותר לשים בהם יין. אבל אם הם ישנים או 'מזופפים' (= מצופים בזפת) אסור. בגלל שאם הם ישנים, היין הקודם נבלע בהם במשך הזמן. ואם הם מזופפים, הזפת בולע את היין מיידי. נרש"י מציין שד"ן זה נאמר רק לגבי נודות עור, אבל לגבי קנקנים של חרס אפילו חדשים אסור, כי הכלי בולע מייד. ועיין תוס'.

עובד כוכבים ריבנן: ואם הגוי ציפה אותם בזפת, ושפך לתוכם יין בעוד שהזפת חם כדי לבטל את המריחות של הזפת, ויהודי עומד על גביו ומשגיח עליו, מותר להשתמש בכלי הזה.

קושיא: וכי מאחר דעובד כוכבים נותן לתוכן יין, כי ישראל עומד על גביו מאי הוי? מה מועיל שיהודי משגיח עליו? הרי ברגע שהגוי הכניס את היין, היין כבר אסור! תירוץ: אמר רב פפא: כוונת הברייתא שהגוי ציפה בזפת והיהודי הכניס את היין ויש יהודי נוסף שמשגיח עליהם. קושיא: ומאחר דישאל נותן לתוכן יין, ישראל אחר עומד על גביו למה לי? מדוע צריך את המשגיח? תירוץ: דלמא אגב

טירדיה מנסך ולא אדעתיה: מחשש שמא היהודי השופך את היין לתוך הכלי טרוד בעבודתו, ולא ישים לב אם הגוי ישפוך לו יין אחר לתוך הכלי.

רב זביד מתרץ: באמת מדובר כמו שהבנו בתחילה שהגוי מכניס את היין לכלי. והסיבה שזה מותר, בגלל שברגע שהזפת מתייבש היין נעלם. והדבר דומה למי ששופך מים לתוך טיט, שברגע שהטיט מתייבש המים נעלמים.

אמר רב פפי: מדברי רב זביד אנחנו לומדים שאם גוי שפך יין לתוך מלח של יהודי, המלח מותר. כי היין נבלע במלח.

מתקיף לה רב אשי: האם זה דומה? בזפת היין הולך לאיבוד ולא נשאר ממנו כלום, אבל במלח היין נותן טעם במלח לעולם.

בר עדי טייעא: ערבי בשם 'בר עדי' גנב נודות של עור שהיו שייכים לרב יצחק בר יוסף, הוא הכניס לתוכם יין והחזיר אותם בחזרה. הלך רב יצחק בר יוסף ושאל בבית המדרש האם ניתן להשתמש בכלים? אמר לו רבי ירמיה בשם רב אמי שימלא אותם במים שלושה ימים, ואז יוכל להשתמש בכלים. רבא ביאר את דבריו שצריך בכל 24 שעות לשפוך את המים ולמלא שוב.

סבור מינה: חשבו בבית המדרש שדוקא במקרה כמו של רב יצחק בר יוסף ניתן להכשיר את הכלים באופן הנ"ל. דהיינו שבתחילה היה בכלי יין כשר, ואז הכלי לא בלע כל כך את היין נסך שנכנס בו לאחר מכן. אבל אם היה בתחילה יין נסך, לא מועיל להכשיר אותו על ידי עירוי של מים. אך בא רבין ואמר שאין הבדל.

סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשי: שהפתרון הנ"ל מועיל רק לנודות של עור ולא לקנקנים של חרס כי הם בולעים הרבה.

ת"ר קנקנים של עובדי כוכבים וכו': אם הם ישנים או מזופפים אסור, והטעם כנ"ל בנודות.

עובד כוכבים נותן לתוכן יין: אם הגוי נתן בתוכם יין, היהודי נותן בהם מים שלושה ימים כנ"ל. וכן אם הגוי נתן בהם יין, היהודי יכול להכניס בתוכם ציר או מוריים (= רוטב של דגים) והם 'שורפים' את היין מיידית. ומותר להשתמש בהם.

איבעיא להו לכתחלה או דיעבד? האם הפתרון הזה של ציר או מורייס הוא לכתחילה? תשובה: **ת"ש דתני רב זביד וכו'.**

בעא מיניה ... החזירן לכבשן האש: אם הוא לקח את הקנקנים מחרס שהיה בהם יין נסך, הכניס אותם לתוך כבשן האש 'וליבן' אותם באש, האם זה מועיל? והתשובה - אם ציר 'שורף', אש לא כל שכן?!

אתמר נמי וכו' כיון שנשרה זיפתן מהן: מכניס אותם לכבשן עד שהזפת נושרת מהם. וביאר רב אשי לא צריך שהזפת תנשור ממש, אלא מספיק שהיא תהיה רפויה.

קינסא וכו': האם מועיל להכניס עצים דקים דולקים באש עד שהזפת שבתוכו תנשור? נחלקו בזה רב אחא ורבינא. טעם האוסר, משום שהכנסת הקיסמין גורמת לזפת לנשור מיידית, והחרס לא מספיק להתלבן בתוכו, ואם כן היין הבלוע בתוכו נשאר בו.

איבעיא להו מהו ליתן לתוכו שכר? האם שיכר מבטל את היין כמו ציר ומורייס?

רבינא שרא ליה: רבינא התיר לרב חייא בריה דרב יצחק להכניס שיכר לכלי שהיה בו יין נסך. הלך רב חייא והכניס בתוכו יין. ואפילו הכי לא חשש רבינא לגזור שלא להכניס שיכר מחשש שיתבלבלו ויכניסו יין, כי הוא אמר שזה היה מקרה שקרה.

רב יצחק בר ביסנא: היו לו כלים העשויים מצואה של בקר שהיה בתוכם יין נסך. הוא מילא אותם במים והניח בשמש. כתוצאה מכך הכלים התבקעו ונהרסו. אמר לו רב אבא 'אסרת אותם עליך איסור עולם' כלומר התנהגת כאילו הכלים היו אסורים עליך לעולם. כי חכמים אמרו רק למלא אותם במים, אך לא להניח אותם בשמש.

א"ר יוסנא א"ר אמי 'כלי נתר' אין לו טהרה עולמית: אם הכניסו בהם יין נסך, אין להם פיתרון. הגמרא מבארת ש'כלי נתר' הם 'כלי מחפורת של צריף' - עשויים מאדמה שחופרים ממנה חומר הנקרא 'אלום'.

דבי פרזק רופילא: אדם מביתו של 'פרזק רופילא' גנב כלים מבני פומבדיתא, הכניס בהם יין והחזיר להם את הכלים. באו בני פומבדיתא ושאלו את רב יהודה מה דינם? אמר להם הכלים הללו לא מכניסים בהם יין 'לקיום' (והיינו פחות

משלושה ימים ראבי"ה), ולכן מספיק לשטוף אותם במים כדי להוציא את שאריות היין.

אמר רב עזרא הני חצבי שחימי דארמאי: כלים העשויים מקרקע שחמתית שלוקחים מהגויים, שהניחו בהם הגויים יין. הם סוג כלי שלא בולע הרבה.

אמר רב פפי הני פתוותא דבי מיכסי: כלי חרס של מקום הנקרא 'בי מכסי' שהקרקע שלו קשה. גם כלים אלו לא בולעים הרבה.

כסי: כוסות שתייה, שמכניסים בהם יין לזמן מועט. נחלקו הדעות בזה. הגמרא מבארת שבמקרה שהגוי הכניס בהם יין פעם ראשונה שהשתמשו בהם, לכו"ע הכוסות אסורים, בגלל שבהתחלה הם רכים ובולעים. והמחלוקת היא אם הגוי השתמש בהם מהפעם השניה ואילך, אם צריך להשרות במים שלושה ימים או שמספיק לשטוף בלבד.

איכא דאמרי: שגם שימוש של הגוי בפעם השניה בחיי הכלי, אוסר אותו לכו"ע.

א"ר זביד האי מאני דקוניא: כלי חרס מצופה בעופרת. כלי בצבע לבן או שחור, מותר. אבל כלי בצבע ירוק אסור, בגלל שהוא עשוי מאדמה של 'מחפורת צריך' הנ"ל שהיא בולעת ואין לה תקנה. ואם יש בכלי סדקים אפילו בצבע לבן ושחור אסור, כי היין חודר דרך הסדקים שבעופרת לתוך החרס (וצריך מילוי מים שלושה ימים).